

Sygn. akt I KK 55/22

POSTANOWIENIE

Dnia 18 października 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Tomasz Artymiuk (przewodniczący)

SSN Rafał Malarski (sprawozdawca)

SSN Andrzej Tomczyk

Protokolant Małgorzata Sobieszczańska

przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Józefa Gemry
w sprawie **W. K.**

podejrzanego o czyn z art. 207 § 1 k.k.,

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 18 października 2022 r.

kasacji, wniesionej przez prokuratora

od wyroku Sądu Okręgowego w Poznaniu

z dnia 18 listopada 2021 r., sygn. akt XVII Ka 754/19,

uchylającego wyrok Sądu Rejonowego Poznań-Nowe Miasto i Wilda w Poznaniu

z dnia 31 stycznia 2019 r., sygn. akt III K 1184/18, i umarzającego postępowanie
karne

I. oddala kasację;

**II. obciąża Skarb Państwa kosztami sądowymi za postępowanie
kasacyjne;**

III. zasądza od Skarbu Państwa na rzecz obrońcy z urzędu adw.

**A. M.- Kancelaria Adwokacka w P. kwotę - 1180, 80 zł (jeden
tysiąc sto osiemdziesiąt złotych i osiemdziesiąt groszy), w tym
23% VAT, tytułem wynagrodzenia za sporządzenie odpowiedzi na
kasację i udział w rozprawie kasacyjnej oraz kwotę 302, 50 zł
(trzysta dwa złote i pięćdziesiąt groszy) tytułem zwrotu
niezbędnych i udokumentowanych wydatków.**

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy Poznań - Nowe Miasto i Wilda w Poznaniu, wyrokiem z 31 stycznia 2019 r. (III K 1184/18), skazał W. K. na karę 4 miesięcy pozbawienia wolności, orzekając nadto wobec niego dwa środki karne z art. 41a § 1 i 4 k.k., za popełnienie w okresie od kwietnia 2016 r. do 18 kwietnia 2018 r. przestępstwa z art. 207 § 1 k.k. w zb. z art. 157 § 2 k.k. polegającego na znęcaniu się fizycznie i psychicznie nad żoną B. K.. Sąd Okręgowy w Poznaniu – po rozpoznaniu apelacji obrońcy co do winy – w dniu 18 listopada 2021 r., uznając, że oskarżony dopuścił się czynu zabronionego w stanie zniesionej z powodu choroby psychicznej poczytalności (art. 31 § 1 k.k.), uchylił pierwszoinstancyjny wyrok i umorzył postępowanie karne; w uzasadnieniu podał, że orzeczeniu izolacyjnego środka zabezpieczającego stał na przeszkodzie art. 434 § 1 k.p.k.

Kasację od wyroku Sądu odwoławczego na niekorzyść oskarżonego złożył Prokurator Rejonowy Poznań – Nowe Miasto w Poznaniu. Zarzucając obrazę art. 434 § 1 k.p.k., mającą wpływ na treść orzeczenia, polegającą na niewłaściwej interpretacji i wyrażeniu błędnego poglądu, że zastosowanie w niniejszej sprawie środków zabezpieczających naruszałoby zakaz *reformationis in peius*, wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w Poznaniu do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja okazała się niezasadna, mimo że - abstrahując od błędów natury redakcyjnej samego zarzutu (należało zaznaczyć, że obraza prawa miała charakter „rażący” i że mogła wywrzeć „istotny” wpływ na treść orzeczenia) – wyrażony w niej pogląd o dopuszczalności orzeczenia w instancji odwoławczej w analizowanym układzie procesowym środka zabezpieczającego zasługiwał na aprobatę.

Miał rację skarżący, utrzymując, że skoro dopiero w postępowaniu odwoławczym, wywołanym apelacją na korzyść oskarżonego, ustalono, że w czasie czynu sprawca nie mógł rozpoznać jego znaczenia i pokierować swoim postępowaniem i że zachodzi potrzeba orzeczenia środka zabezpieczającego, to – ze względu na leczniczy charakter takiego środka – jego zastosowanie, po uprzednim uchyleniu zaskarżonego wyroku i umorzeniu postępowania, nie

stanowiłoby orzeczenia na niekorzyść i tym samym nie naruszałoby przewidzianego w art. 434 § 1 k.p.k. zakazu *reformationis in peius*. Takie podejście prezentowane jest w literaturze przedmiotu (zob. D. Świecki [w:] Kod. postępow. karnego. Tom II. Komentarz aktualizowany. LEX/el. 2022, poz. 29).

Uznanie zapatrywania prawnego prokuratora za trafne nie wystarczało jednak do podzielenia stanowiska wyrażonego w *petitum* kasacji. Żądaniu autora kasacji stanęła na przeszkodzie treść art. 93b § 1 zd. pierwsze k.k., który pozwala orzec środek zabezpieczający, gdy jest to konieczne, aby zapobiec ponownemu popełnieniu przez sprawcę czynu zabronionego, a inne środki prawne określone w tym kodeksie lub orzeczone na podstawie innych ustaw nie są wystarczające. Dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy kluczowego znaczenia nabrało zdekodowanie końcowego fragmentu przywołanego przepisu, wyrażającego klauzulę subsydiarności. Stylizacja przedstawionej regulacji pozwala przyjąć, że w pojęciu „inne środki prawne” nie mieszczą się środki zabezpieczające określone w art. 93a k.k., ale wszelkie inne środki reakcji na czyn zabroniony niebędące środkami zabezpieczającymi, a więc: kary, środki karne, środki kompensacyjne, przepadek, środki probacyjne. Posługując się ważną regułą wnioskowania prawniczego a *fortiori*, wolno stwierdzić: skoro możliwe jest odstępianie od zastosowania nawet najsurowszego środka zabezpieczającego, gdy zadowalające dla osiągnięcia celu leczniczego jest skorzystanie ze środka prawnego niezaliczanego do środków zabezpieczających, to tym bardziej zrezygnowanie z zastosowania środka zabezpieczającego w postaci przymusowego pobytu w zakładzie psychiatrycznym wobec orzeczenia identycznego środka w innej sprawie karnej, zwłaszcza gdy w obu sprawach zarzucono sprawcy popełnienie czynu zabronionego tego samego rodzaju, jawi się jako dopuszczalne. Rzecz jasna opisane postąpienie wchodzi w grę nie w sposób automatyczny, ale poprzedzone być musi rozważeniem wszystkich okoliczności mogących mieć wpływ na podjęcie w tym zakresie decyzji.

Odmierna interpretacja pozostawałaby w sprzeczności z zasadą *ultima ratio* środków zabezpieczających, prowadząc do zbędnego ich stosowania, co w jakimś sensie godziłoby również w cel regulacji określonych w rozdziale X Kodeksu karnego. Orzekanie w kilku sprawach w stosunku do tego samego sprawcy takiego samego środka zabezpieczającego stanowiłoby zazwyczaj postąpienie mało

racjonalne, tym bardziej że nie miałyby tu zastosowania przepisy o karze łącznej. Podkreśla się w judykaturze, że nie podlegają łączeniu środki, które są pozbawione terminowego charakteru (zob. wyr. SN z 14 czerwca 2018 r., III KK 252/18) i że art. 90 § 1 k.k. nie obliguje do wydania w wyroku łącznym odrębnego rozstrzygnięcia w przedmiocie środka zabezpieczającego (zob. wyr. SN z 31 października 2008 r., II KK 113/08). Również w nauce prawa zwraca się uwagę, że połączenie środków zabezpieczających przy odpowiednim stosowaniu zasad określonych w art. 86 k.k. nie wchodzi w rachubę (zob. J. Giezek [red.], Kodeks karny. Część ogólna. Komentarz. WKP 2021).

Sumując, wypadło stwierdzić: **Przewidzianą w art. 93b § 1 zd. pierwsze k.k. zasadę subsydiarności należy rozumieć również jako możliwość odstąpienia przez sąd od sięgania po określony środek zabezpieczający, gdy byłby wystarczający orzeczony w innej sprawie karnej wobec tego samego sprawcy identyczny co do rodzaju i rzeczywistej treści środek zabezpieczający, jak ten mogący znaleźć zastosowanie w aktualnie toczącym się postępowaniu.**

Przechodząc na grunt konkretnej sprawy, trzeba odnotować, że Sąd Rejonowy Poznań – Nowe Miasto i Wilda w Poznaniu, prawomocnym postanowieniem z 12 maja 2020 r. (III K 1114/19), umorzył postępowanie karne wobec W. K. o popełniony w stanie niepoczytalności czyn polegający na znęcaniu się w okresie od 12 sierpnia do 13 września 2019 r. nad żoną B. K. i orzekł w stosunku do sprawcy izolacyjny środek zabezpieczający z art. 93a § 1 pkt 4 k.k. Jak widać, czyn zabroniony sprawcy z 2019 r. stanowił swoistą kontynuację zachowań, co do których odnosił się zaskarżony wyrok. Brak jakichkolwiek danych, aby utrzymywać, że aktualny przymusowy pobyt W. K. w zamkniętym szpitalu psychiatrycznym, orzeczony w poprzedniej sprawie, nie stanowi wystarczającego środka do zrealizowania już to leczniczego celu w stosunku do sprawcy, już to ochrony pokrzywdzonej przed prawdopodobnymi aktami agresji z jego strony.

Dlatego Sąd Najwyższy oddalił kasację (art. 537 § 1 k.p.k.), a kosztami sądowymi za postępowanie kasacyjne obciążył Skarb Państwa (art. 636 § 1 *in fine* k.p.k. w zw. z art. 637a k.p.k.).

[as]

